

18. Huoltotoimi¹⁾

Yleiskatsaus huoltotoimintaan

Kertomusvuonna jatkunut lamakausi ja esiintynyt työttömyys aiheuttivat kaupungin asukkaiden keskuudessa huomattavasti lisääntyvää huoltoavun tarvetta, mistä johtui, että huoltoaputapausten lukumäärät jo vuoden alkupuolelta lukien kuukausi kuukaudelta kasvoivat ja että huoltolautakunnan alaisen huoltoviraston työmäärä vastaavasti lisääntyi. Huoltolautakunta joutuikin näistä syistä kertomusvuonna tekemään kaupunginhallitukselle esityksen uuden väliaikaisen huoltotoimiston perustamisesta sekä esittämään huoltoviraston henkilökuntaa muutenkin lisättäväksi. Huoltolautakuntaa koskevien säännösten osalta on mainittava, että sosiaalilohjesääntöön ja huoltolautakunnan alaisten laitosten ohjesääntöön tehtiin eräitä, lähinnä Tervalammen työlaitosta koskevia muutoksia, jotka kaupunginvaltuusto hyväksyi 10. 9. ja sosiaaliministeriö vahvisti 4. 2.

Huoltolautakunnan toiminta-alaa koskevasta tai siihen oleellisesti vaikuttavasta kertomusvuoden yleisestä lainsäädännöstä mainittakoon tärkeimpinä 21. 2. annettu asetus työllisyysasetuksen muuttamisesta, 7. 3. annettu vajaamielislaki ja 14. 6. annettu vajaamielisasetus, 25. 4. annetut laki sotilasavustuslain muuttamisesta ja vastaava asetus, 6. 5. annettu laki ammattiopintojen avustuslain muuttamisesta, 14. 6. annettu laki sotilasvammalain mukaisten korvausten korottamisesta, 7. 11. annetut lait tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja tapaturmakorvausten korottamisesta, 12. 2. annettu laki invalidi-rahallain muuttamisesta, 31. 12. annetut laki asumiserolisän maksamisesta siirtotyömaalla olevan työntekijän huollettaville ja vastaava täytäntöönpano- ja soveltamisasetus, valtioneuvoston päätökset 27. 3. ja 14. 5. perhelisän toimeenpanosta annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta sekä sosiaaliministeriön päätökset 31. 12. kunnallisen kodinhoitoavun korvauserusteista ja kunnallisten kodinhoitajien luontoisetujen korvaamisesta.

Huoltoavun vaikutuspiiri, johon luetaan avustuksia saaneet yksinäiset henkilöt sekä vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoineen ja alle 16 vuoden ikäisine lapsineen, käsitteellisesti kertomusvuonna kaikkiaan 33 716 henkilöä eli 7.7 % väestöstä. Vastaava suhdeluku oli edellisenä vuonna 5.4 %. Edelliseen vuoteen verraten huoltoavun vaikutuspiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä nousi 10 733 henkilöllä eli 46.7 %. V:n 1935 jälkeen ei huoltoavun vaikutuspiiri yhtenäkkään vuonna ole noussut niin suureksi kuin kertomusvuoden vastaava absoluuttinen lukumäärä. Väkilukuun verrattuna taas em. suhdeluku on korkein sitten v:n 1937.

Huoltolautakunnan työtuissa huoltosuhteessa olevien työntekijäin määrä oli keskimäärin hieman alhaisempi kuin edellisenä vuonna, samoin heidän työpäiviensä luku. Raittiushuollon kohteena olleiden juopuneina tavattujen henkilöiden samoin kuin irtolaishuollossa olleiden lukumäärät nousivat jonkin verran edellisestä vuodesta, kun sitä vastoin alkoholistihuollossa olleiden luku hieman aleni. Valtion kustantamien sosiaalisten

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja huoltotoimen kertomuksen eripainoksessa.

toimenpiteitten ja avustusten osalta voidaan mainita, että lapsilisää, invalidirahaa, invalidihuoltoa ja sotilasavustusta saavien lukumäärät nousivat, kun sitä vastoin sota-orpojen työhuoltoa ja ammattiopintojen avustuksia saavien luvut alenivat. Kodinhoitoa saavien perheiden luku oli jonkin verran suurempi kuin edellisenä vuonna.

Huoltotoimen bruttomenot nousivat n. 406.6 mmk:lla ollen kertomusvuonna 2 160.8 mmk. Nettomenot olivat 1 437.2 mmk eli n. 387.6 mmk suuremmat kuin edellisenä vuonna.

A. Huoltolautakunta ja sen toiminta

I. Kokoonpano ja kokoukset

Lautakunnan kokoonpano. Huoltolautakuntaan kuului kertomusvuonna 11 jäsentä ja 11 lisäjäsentä, varajäseniä ja varalisjäseniä oli vastaava määrä. Lautakuntaan kuuluivat v.ksi 1957—1959 valittuina jäseninä rva Katariina Andersson, valtiot. maist. Maija Björklund, yhteiskuntat, kand. Heikki Hilpi, kontt. pääll. Konsti Järnefelt, katulähetystyöntekijä Arvid v. Martens, rovasti Axel Palmgren, toimitsija Veikko Porkkala, teol. toht. Veikko Päivänsalo, kirjanpitäjä Aune Salminen, toimitsija Aune Seme ja rva Edith Stolt; varajäseninä lakit. lis. Georg Ehrnrooth, pastori Erkki Ervamaa, rva Nimma Gröhn, liinavaatevarastonhoitaja Vieno Hänninen, sosionomi Tor Högnäs, osastopääll. Uuno Kiukas, kirjanpitäjä Lahja Koski, työnjoht. Aarne Lipasti, fil. kand. Annikki Mäkinen, vaateustyöntekijä Mirjami Parviainen sekä rva Saima Saveri; lisäjäseninä tarkastaja Maija Ahlberg, lakit. lis. Georg Ehrnrooth, hallikaitsija Eino Hintikainen, toim. hoit. Sylvia Honkavaara, ekon. Juhani Lampi, rva Jenny Linko, autonkulj. Oiva Lundén, rva Katri Nieminen, rva Veera Pessi, toiminnanjoht. Irma Turunen sekä valtiot. maist. Martti Valla; varalisjäseninä ompelija Elsa Heiskanen, rva Sisko Henell, sosionomi Tor Högnäs, sair. hoit. Kirsti Järvinen, kirvesmies Karl Lampila, rva Gunnel Meinander, vaatturi Gunnar Nyman, huoltojoht. Robert Orava, kappaompelija Liina Pyykkö, rva Eeva Sallavo ja johtajat Tyyne Särkijärvi.

Kaupunginvaltuusto myönsi 29. 1. vapautuksen huoltolautakunnan jäsenyydestä rva Stoltille ja valitsi hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi sähköasentaja Harry Lindgrenin, samoin vapautettiin varajäsenyydestä osastopääll. Kiukas ja valittiin hänen tilalleen pankkivirkailija Mirjam Kotilainen. Valtiot. maist. Björklundille myönsi kaupunginvaltuusto 23. 4. vapautuksen huoltolautakunnan jäsenyydestä valiten uudeksi jäseneksi hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi opetusneuvos Hilja Vilkemaan.

Lautakunnan puheenjohtajana toimi jäsen Järnefelt ja varapuheenjohtajana jäsen Palmgren.

Jaostot ja huoltolaitosten johtokunnat. Sosiaaliohjesäännön mukaisesti huoltolautakunta asetti kertomusvuodeksi seuraavat 10 jaostoa: hallintojaoston, omaisuus- ja holhousjaoston, 6 huoltojaostoa, alkoholistihuoltojaoston, työhuoltojaoston sekä väestöasiainjaoston.

Hallintojaostoon kuuluivat puheenjohtajana lautakunnan puheenjohtaja Järnefelt sekä jäseninä varapuheenjohtaja Palmgren, jäsenet Päivänsalo ja Hilpi, huoltotoimen toim. joht. Asteljoki sekä huoltoviraston apul. johtajat Toivola, Salo ja Alho.

Omaisuus- ja holhousjaostoon kuuluivat puheenjohtajana huoltotoimen toimitusjohtaja sekä jäseninä Andersson ja Ehrnrooth.

Huoltojaostoissa I—VI toimi puheenjohtajana lautakunnan määräämä huoltoviraston apulaisjohtaja sekä jäseninä yksi jäsen ja yksi lisäjäsen, nimittäin I jaostossa Porkkala ja Lampi, II jaostossa Salminen ja Lundén, III jaostossa Stolt (hänen saatuaan vapautuksen huoltolautakunnan jäsenyydestä Lindgren) ja Ahlberg, IV jaostossa Salminen ja Honkavaara, V jaostossa Seme ja Linko sekä VI jaostossa Porkkala ja Valla.

Alkoholistihuoltojaostoon kuuluivat puheenjohtajana ensimmäinen apulaisjohtaja ja jäseninä v. Martens ja Hintikainen.

Työhuoltojaoston puheenjohtajana oli apul. joht. Salo sekä jäseninä Björklund (hänen saatuaan vapautuksen huoltolautakunnan jäsenyydestä Vilkema) ja Pessi.

Väestöasiainjaoston puheenjohtajana oli apul. joht. Salo sekä jäseninä Seme ja Turunen.

Huoltolautakunnan alaisten laitosten johtokuntiin kuuluivat kolmivuotiskaudeksi 1957—1959 valittuina:

Huoltolaitosten johtokuntaan Päivänsalo, Andersson ja Turunen, joista Päivänsalo puheenjohtajana; Tervalammen työlaitoksen johtokuntaan Hilpi, Björklund (hänen saatuaan vapautuksen huoltolautakunnan jäsenyydestä Järnefelt) ja v. Martens, joista Hilpi puheenjohtajana, sekä työtupien johtokuntaan Palmgren, Stolt ja Lampi, joista Palmgren puheenjohtajana.

Kaupunginhallituksen edustajina huoltolautakunnassa, hallintojaostossa ja Tervalammen työlaitoksen johtokunnassa oli rahatoimenjohtaja, alkoholistihuoltojaostossa toimitsija Eino Saastamoinen sekä omaisuus- ja holhousjaostossa, huoltolaitosten johtokunnassa ja työtupien johtokunnassa valtiot. kand. Veikko Järvinen.

Tilisäännön edellyttäminä kassan sekä arvopaperien ja vakuuksien tarkastajina toimivat huoltolautakunnan valitsemat jäsenet Palmgren ja Salminen.

Kokoukset. Huoltolautakunta kokonaisuudessaan piti vuoden kuluessa 10 kokousta, joissa käsiteltiin yhteensä 108 asiaa. Hallintojaosto kokoontui 13 kokoukseen, joissa käsiteltiin kaikkiaan 170 asiaa tai asiaryhmää. Muilla jaostoilla oli kokouksia seuraavasti:

Jaosto	Pöytäkirjojen		Jaosto	Pöytäkirjojen	
	Kokouksia	pykälien luku		Kokouksia	pykälien luku
I	26	239	Omaisuus- ja holhous- jaosto	11	204
II	26	313	Väestöasiainjaosto	15	15
III	24	321	Työhuoltojaosto	27	222
IV	27	346	Alkoholistihuoltojaosto.	26	1 039
V	26	434			
VI	36	256			

Huoltolaitosten johtokunta kokoontui 13 kertaa käsitellen 340 asiaa. Tervalammen työlaitoksen johtokunnalla oli 25 kokousta ja niissä pidettyjen pöytäkirjojen pykälää yhteensä 204. Työtupien johtokunta kokoontui 10 kertaa käsitellen 110 asiaa.

II. Tärkeimmät päätökset

Laskutus ja korvausten periminen huoltolaitoksissa tulo- ja lähtöpäivältä. Sen johdosta, että kaupungin uuden sairaalataksan mukaan hoitomaksu oli suoritettava sekä tulo- että lähtöpäivältä, päätti huoltolautakunta yhdenmukaisen käytännön saavuttamiseksi: 1) että huoltolaitosten johtokunnan alaisissa huoltolaitoksissa 16. 8. lukien annettua huoltoa koskevassa laskutus- ja perimistoinnissa oli hoitopäivämaksu velottava sekä tulo- että lähtöpäivältä, elleivät ne olleet samat. Tätä ei kuitenkaan sovellettu aikaisempien periaatteiden mukaisesti laskettuihin jo loppuunsuoritettuihin laskutus- ja perimistapauksiin sekä 2) että potilaan siirtyessä huoltolaitosten johtokunnan alaisesta huoltolaitoksesta välittömästi kaupungin sairaalaan tai Helsingin Yliopistolliseen Keskussairaalaan lähtöpäivältä ei kuitenkaan velota (3. 11. 73 §).

Tervalammen työlaitoksen rakennustoimikunta. Kaupunginhallituksen 17. 4. asettamaan rakennustoimikuntaan Tervalammen työlaitoksen uudisrakennus- ja korjaustöiden suunnittelua ja valvontaa varten päätti huoltolautakunta valita kolmanneksi jäseneksi Arvid v. Martensin (30. 5. 44 §).

Yksityisten vanhainkotien tukeminen. Talousarvioon huoltolautakunnan käytettäväksi merkitystä määrärahasta yksityisten vanhainkotien tukemiseksi huoltolautakunta jakoi avustuksina kaikkiaan 25 vanhainkodin ylläpitomenoihin helsinkiläisten vanhusten hoitopäivien osalta 8 898 629 mk. Avustuksista osallisiksi tullee vanhaikodeissa oli yhteensä 857 hoitopaikkaa ja niissä hoidettujen helsinkiläisten vanhusten hoitopäivien luku edellisenä vuonna oli kaikkiaan 282 496 (10. 3. 19 §).

Äiti- ja lapsikotien tukeminen. Ensimmäisen kerran huoltolautakunnan talousarvioon merkitystä, äiti- ja lapsikotien tukemiseen tarkoitettua määrärahasta huoltolautakunta jakoi avustuksina viidelle Helsingissä toimivalle ja helsinkiläisten tarvetta palvelevalle äiti- ja lapsikodille yhteensä 2 531 100 mk (31. 3. 30 §, 15. 12. 105 §).

Alkoholistihuollon tehostaminen. Huoltolautakunta myönsi alkoholistihuollon tehostamiseksi merkitystä määrärahasta avustuksina Kotikerho -nimiselle yhdistykselle 700 000 mk, Vapaan Alkoholistihuollon Kannatusyhdistykselle 400 000 mk ja Kansan Raittius-

avulle 100 000 mk niiden suorittaman vapaaehtoisen alkoholistihuoltotyön tukemiseksi (3. 2. 10 §).

Huoltolautakunnan edustajat. Huoltolautakunnan edustajaksi Oulunkylän Vapaan Huollon säätiön isännistöön v:ksi 1958—1960 valittiin toimistonhoitaja Ingrid Johansson ja varaedustajaksi huoltotarkastaja Selli Nilsson (hall. jsto 2. 1. 6 §).

III. Esitykset

Kaupunginhallitukselle tehtiin esityksiä, jotka koskivat mm. seuraavia asioita: eläkesäännön muuttamista Tervalammen työlaitoksen eräiden viranhaltijain osalta (3. 2. 12 §); uuden osaston avaamista Koskelan sairaskodin keittiörakennuksen eräisiin huonetiloihin n. 30—35 naishuollettavaa varten (31. 3. 34 §); erityisen kurinpitoasiain johtokunnan asettamista Tervalammen työlaitokseen ja siitä aiheutuvien muutosten tekemistä kaupungin sosiaaliohjesääntöön ja huoltolautakunnan alaisten laitosten ohjesääntöön (21. 4. 42 §) sekä ko. hallintoelimen nimittämistä huoltoasiain johtokunnaksi (30. 5. 50 §); uuden väliaikaisen VII huoltotoimiston perustamista (30. 5. 49 §); huoltoviraston kanslianhoitajien palkkauksen tarkistamista (15. 12. 104 §).

IV. Lausunnot

Vuoden kuluessa annettiin eri viranomaisille lukuisia lausuntoja, joista osan käsitteli huoltolautakunta, osan lautakunnan hallintojaosto. Kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. seuraavia asioita: työttömyysavustuksia koskevaa valtuustoaloitetta (3. 2. 13 §); kuntien yhteistoimintakysymystä (3. 2. 14 §); hankintakomitean mietintöä (10. 3. 20 §); tutkimusta kaupungin omistamien rakennusten hallinnon ja hoidon järjestämisestä (31. 3. 26 §); keskuspesulan hallinnollisen aseman määrittelyä ym. (hall. jsto 5. 5. 49 §); kaupungin erilaisten sisäisten piirijakojen yhtenäistämistä (hall. jsto 18. 6. 66 §); erään invalidiyhdistyksen kirjelmää työttömien invalidien työhön sijoittamisesta (hall. jsto 6. 8. 92 §); Roihuvuoren vanhainkodin luonnospiirustuksia (28. 8. 64 §); mielisairaaloimikunnan mietintöä (hall. jsto 15. 9. 107 §); ateriakorvaukseen oikeutettujen kodinhoitajien piirin laajentamista (hall. jsto 30. 9. 116 §); talousarvion tarkistamiskomitean mietintöä (3. 11. 77 §); vanhojen ikäluokkien työhönsijoitusosaston perustamista työnvälitystoimistoon (3. 11. 79 §); vajaamielislain täytäntöönpanoa Helsingissä (3. 11. 84 §); 25 %:n hoitomaksuallennuksen poistamista kansaneläkettä saavien mielisairaiden osalta (15. 12. 100 §); Uudenmaan työlaitoksen yhden naishoitopaikan myyntitarjousta (15. 12. 101 §); Sotainvalidien Veljesliiton anomusta, joka koski poikkeuksen tekemistä sosiaalisten apurahojen vahvistetuista jako-ohjeista (15. 12. 102 §);

seuraavien vapaiden huoltojärjestöjen toimintansa tukemiseksi anomien avustusten, halpakorkoisten lainojen ym. myöntämistä: Helsingin Valkonauhayhdistys (2. 1. 4 §), Helsingin Vanhainsuojeluyhdistys (31. 3. 28 §), Helsingin Sokeat (21. 4. 41 §, 3. 11. 83 §), A-klinikkasäätiö (hall. jsto 18. 6. 67 §), Kodittomien Tuki (hall. jsto 6. 8. 88 §), Kotikerho (hall. jsto 15. 9. 105 §, 3. 11. 138 §), Sokeain Keskusliitto (3. 11. 78 §), Hengitys-laitepotilaat (3. 11. 80 §), Helsingin Polio Huolto (28. 11. 92 §), Vanhojen Huolto (28. 11. 93 §) sekä 27:n eri järjestön anomuksia apurahojen saamiseksi yleishyödyllisten yritysten ja laitosten tukemismäärärahasta (10. 3. 22 §), sota- ym. invalidien avustusmäärärahan jakoa (10. 3. 21 §) ja lomanvietto- ja kesävirikystoimintaa varten varatun määrärahan jakoehdotusta vanhusten kesävirikystyistä varten (21. 4. 40 §).

Lautakunnan eri jaostot antoivat viranomaisille ja yksityisille huoltojärjestöille tuhansia yksityisiä henkilöitä ja huollonsaajia koskevia lausuntoja. Eniten pyysivät näitä lausuntoja Valtion tapaturmatoimisto ja Kansaneläkelaitos.

B. Huoltoviraston ja huoltolaitosten toiminta

I. Henkilökunta, huoneistot, kansliatyö

Henkilökunta. Huoltotoimen toim. joht. Alpo Asteljoki oli virkavapaana 1. 10. lukien vuoden loppuun, virkaa hoiti ko. aikana ensimmäinen apul. joht. Osmo Toivola. Huoltoviraston henkilökunnasta siirtyivät eläkkeelle mm. kanslianhoit. Lauri Kyti sekä huol-

totarkastajat Lempi Hirvikallio, Kaarlo Kohonen ja Anna Åhman. Kaupunkiliiton ansio-
mitalin saivat eläkkeellä olevat huoltotarkastaja A. Åhman, toimistoapulainen M. Järvinen
ja vahtimestarit Y. Ahonen ja P. Bergman.

Huoneistot ym. Huoltotoimistot pidettiin yleisöä varten avoinna arkipäivisin klo 10—13
paitsi lauantaisin ja juhla-aattona klo 10—12. Asiamiesosastolla, pääkassalla sekä alkoholi-
listihuoltotoimistolla oli päivävastaanottojen ohella lisäksi määräpäivinä iltavastaanot-
toja. Kertomusvuonna muuttivat huoltoviraston työhuolto-, kodinhoito- ja väestöasiain-
toimistot uusiin huoneistoihinsa talossa Siltasaarenkatu 12.

Toimistotyö. Huoltoapua, sotilasavustuksia yms. varten asetettujen huoltotoimistojen
huoltotarkastajat suorittivat yhteensä 25 950 kotikäyntiä huoltotapausten tutkimiseksi.
Toimistojen huoltosisaret suorittivat erityisissä tapauksissa avustusten jaon ja antoivat
huoltoa perheissä, joissa oli alaikäisiä lapsia, sairaita, vanhuksia tai muita erityishuoltoa
tarvitsevia henkilöitä. Näitä kotikäyntejä oli yhteensä 18 399.

Rekisteritoimistossa pidetyn avunsaajan keskusrekisterin henkilökorttien lukumäärä
lisääntyi kertomusvuonna 14 546:lla. Toimistossa käsiteltiin vuoden aikana 7 210 sai-
raalahoittoa koskevaa anomusta, joiden johdosta annettiin maksusitoumus sairaaloihin
5 976 tapauksessa ja 39 tapauksessa varattomuustodistus. Sairaalahoittoanomuksista
aiheutui kaikkiaan 1 365 huoltotarkastajien sairaalakäyntiä. Kansaneläkelaitoksen lau-
suntopyyntöjä eläkehakemuksista käsittelee toimisto 994.

Lapsilisätoimisto suoritti sille saapuneiden ilmoitusten perusteella lain mukaiset lapsi-
lisät niihin oikeutetuille nostajille, joiden luku vuoden viimeisenä neljänneksenä oli 61 812.
Näiden lisäksi lastensuojelulautakunta ja huoltolautakunta nostivat lapsilisän niiden
huostassa olevien tai laitoksissa hoidettavien lasten osalta.

Kodinhoitotoimistoon tehtiin kaikkiaan 3 689 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi.

Työhuoltotoimisto hoiti sotaorpojen työhuoltoon, ammattiopintojen avustamiseen
ja invalidihuoltoon kuuluvat tehtävät ja teki sosiaaliministeriölle esityksiä tai antoi
ministeriölle lausuntoja yhteensä 1 571 sekä laati 4 011 maksuosoitusta. Toimiston huolto-
tarkastajat suorittivat yhteensä 1 371 kotikäyntiä.

Alkoholistihuoltotoimistoon ilmoitettiin kertomusvuoden aikana kaikkiaan 186
uutta irtolaistapausta, 675 uutta alkoholistitapausta sekä 550 uutta ns. raittiushuolto-
tapausta. Tutkimuksia, kuulusteluja ja puhutteluja suorittivat huoltotarkastajat yhteensä
27 117. Yksityiskohtainen selvitys vuoden aikana irtolaishuollossa olleista 744 henkilöstä,
alkoholistihuollossa olleista 3 266 henkilöstä sekä raittiushuoltolain kohteina olleista 742
henkilöstä on edempänä ao. luvuissa.

Asiamiesosaston omaisuus- ja holhousasiaintoimistossa hoidettiin kertomusvuonna
kaikkiaan 2 982 henkilön omaisuusasioita, joista kertomusvuonna vireillepantujen luku oli
917. Toimistossa pidetyn holhouskortiston mukaan oli holhouksessa vuoden alussa 1 571
ja lopussa 1 561 henkilöä.

Kuntien välisten korvausasiain toimisto esitti toisiin kuntiin kohdistuvia korvaus-
vaatimuksia kaikkiaan 1 377 avunsaajapäähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 792
huoltolautakunnan ja 413 lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta sekä 172 kansan-
eläkkeen lisäeläkkeen kunnanosuuksista. Kokonaismäärästä oli kertomusvuonna lopulli-
sesti selvitettyjä köyhäinhuoltoa ja lastensuojelua koskevia tapauksia 395. Toisilta kun-
nilta saapui toimistoon korvausvaatimuksia 857 henkilölle annetusta huollosta.

Valtioon kohdistuvien korvausasiain toimisto haki valtiolta korvauksia, ja koski
niistä 4 494 huoltoapua, 208 sotasiirtolaishuoltoa ja 3 köyhäinhuoltoa. Näiden lisäksi 3
tapauksessa oli kysymys kansaneläkkeen lisäeläkkeiden kunnanosuuksien korvaamisesta.
Edelleen toimisto haki korvausta 530 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnetystä
huoltoavustuksesta.

Yksityisiin korvausvelvollisiin kohdistuva korvausten perimistoiminta tapahtui
desentralisoidusti pääasiassa huoltotoimistoissa. Osa tehtävistä hoidettiin keskitetysti
seuraavissa erikoistyyryhmissä: lastensuojeluhoidosta aiheutuvat korvaukset peri ns.
Ls-ryhmä, oikeudenkäynti- ja tutkimusasiain ryhmä hoiti yksityisiä maksuvelvollisia
vastaan kohdistettavat lainhakuasiat, työlaitokseen toimittamiset jne. sekä ns. eläkeasiain
ryhmä hoiti huoltolautakunnalle kansaneläkkeistä aiheutuvat ja lautakunnalle maksetta-
vaksi määrättyjä ja välitettäviä eläkkeitä koskevat asiat. Mainittakoon, että niiden hen-
kilöiden luku, joiden eläkkeitä ko. tavalla oli hoidettavana, oli vuoden alussa 4 758 ja
lopussa 5 010.

II. Huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet

a. Huoltoapulakiin perustuva huolto

Avunsaajat

Kertomusvuonna sai huoltoapua seuraava määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perhekuntia:

	Luku	%
Yksinäiset miehet, ilman lapsia	5 526	28.1
» » lapsia huollettavana	114	0.6
» naiset, ilman lapsia	7 794	39.6
» » lapsia huollettavana	1 546	7.9
Avioparit, ilman lapsia	1 976	10.1
» lapsia huollettavana	2 696	13.7
Yhteensä	19 652	100.0

Niiden perhekuntien luku, joissa oli alaikäisiä lapsia, oli 4 356. Nämä jakoutuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsiluku oli											Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Yksinäiset miehet	58	35	10	7	2	—	2	—	—	—	—	114
Naimattomat naiset	294	36	8	3	2	2	—	—	—	—	—	345
Muut yksinäiset naiset (lesket, eronneet, erossa asuvat)	479	414	211	60	26	9	2	—	—	—	—	1 201
Aviopuolisot	905	812	469	279	125	67	23	9	3	3	1	2 696
Yhteensä	1 736	1 297	698	349	155	78	27	9	3	3	1	4 356

Lasten yhteinen lukumäärä näissä perheissä oli 9 392.

Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, aviopuolisot ja lapset mukaan lukien, oli 33 716, mikä luku osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin keskiväkiluvusta se oli 7.7 %. Huoltoavun (ennen v. 1957 köyhäinhoidon) vaikutuspiiri kehittyi v. 1949—1958 seuraavasti:

Vuosi	Huoltoavun (köyhäinhoidon) vaikutuspiiri	
	Henkilöluku	% väkiluvusta
1949	12 714	3.5
1950	12 363	3.3
1951	12 151	3.2
1952	13 485	3.5
1953	17 432	4.4
1954	17 852	4.4
1955	19 133	4.6
1956	20 081	4.8
1957	22 983	5.4
1958	33 716	7.7

Avuntarpeen syy. Avuntarpeen pääsystä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa sairaus tai invaliditeetti (päämiehen tai perheessä esiintyvä) ja oli niiden osuus 51.9 %. Vanhuus esiintyi syynä 11.7%:lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 8.6 %:lla ja työttömyys 22.2 %:lla.

Kymmenvuotiskautena 1949—1958 oli avuntarpeen syiden suhteellinen osuus seuraava:

Avuntarpeen syy	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Vanhuus	20.3	22.1	22.0	21.3	18.0	19.6	18.1	18.5	14.6	11.7
Mielisairaus	18.6	18.7	19.2	18.9	16.5	16.6	17.0	18.0	17.7	11.7
Muut sairaudet ja invaliditeetti	44.2	43.9	43.4	42.3	42.1	41.8	45.9	45.1	43.1	38.8
Vajaamielisyys	1.6	1.7	1.7	1.5	1.0	1.2	1.1	0.9	2.4	1.4
Aviopuolison kuolema	0.2	0.2	0.2	0.4	0.3	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2
Perheen suurilukuisuus	0.7	0.8	0.9	0.7	0.5	0.9	0.6	0.6	1.5	1.2
Epäsosiaalinen elämäntapa ¹⁾	7.1	6.7	7.6	8.7	8.4	8.9	9.1	8.5	9.1	8.6
Työttömyys	2.5	1.4	1.0	2.3	8.8	6.4	3.7	2.2	7.8	22.2
Muut syyt	4.8	4.5	4.0	3.9	4.4	4.5	4.4	6.1	3.7	4.2
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Eri ikäryhmissä vaihteli erilaisten syiden suhteellinen osuus kertomusvuonna suuresti. Niinpä sairaus ja mielisairaus olivat hallitsevina avuntarpeen syinä 30—65-vuotiailla ja työttömyys alle 30-vuotiailla, kun taas yli 65-vuotiaiden pääasiallisimpana syynä olivat vanhuudesta johtuvat seikat. Erikseen on lisäksi huomattava, että 20—39-vuotiaiden kohdalla epäsosiaalisen elämäntavan osuus avuntarpeen syynä oli huomattava. Seuraava taulukko osoittaa lähemmin avuntarpeen syiden suhteellisen osuuden prosentteina eri ikäryhmissä.

Avuntarpeen syy	16-19 v	20-29 v	30-39 v	40-49 v	50-59 v	60-64 v	65 v -
Vanhuus	—	7.0	—	—	—	—	46.6
Mielisairaus	2.5	—	11.8	14.6	15.2	13.7	9.6
Muut sairaudet ja invaliditeetti	23.9	23.7	26.5	36.1	50.2	69.1	41.3
Vajaamielisyys	1.6	2.9	2.4	1.4	1.1	0.7	0.3
Aviopuolison kuolema	0.2	0.1	0.3	0.3	0.1	0.1	0.1
Perheen suurilukuisuus	—	0.7	3.4	2.4	0.7	—	—
Epäsosiaalinen elämäntapa	9.3	18.6	16.8	11.6	5.5	1.3	0.2
Työttömyys	40.8	40.7	33.7	28.5	23.5	11.8	1.0
Muut syyt	21.7	6.3	5.1	5.1	3.7	3.3	0.9
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huoltoavun muodon mukaan ryhmittyvät avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) seuraavasti:

Huoltoavun muoto:	Päämiehiä kaikkiaan
Yksinomaan laitoshoido	5 248
» yksityishoido	2
» kotiaivustus	10 572
Laitoshoidon lisäksi kotiaivustusta	3 830
	Kaikkiaan 19 652

Ikä. Avunsaajapäämiehet jakoutuivat eri ikäryhmiin seuraavasti:

Ikä, vuotta	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
16—19	258	2.5	181	1.9	439	2.2
20—29	1 674	16.3	773	8.3	2 447	12.5
30—39	2 293	22.3	1 016	10.8	3 309	16.8
40—49	2 266	22.0	1 363	14.5	3 629	18.5
50—59	1 964	19.1	1 529	16.3	3 493	17.8
60—64	603	5.9	802	8.6	1 405	7.1
65—69	451	4.4	788	8.4	1 239	6.3
70—79	601	5.8	1 907	20.4	2 508	12.8
80—	171	1.7	1 012	10.8	1 183	6.0
Yhteensä	10 281	100.0	9 371	100.0	19 652	100.0

¹⁾ Elatusvelvollisuuden laiminlyöminen, perheensä jättäminen, muu epäsosiaalinen elämäntapa.

Vanhuuden rajan, 65 v, oli sivuuttanut 25.1 % päämiehistä.

Kansaneläkettä ym. saaneet. Kansaneläkkeen tukiosaa tai työkyvyttömyyseläkettä kertomusvuonna saavia yksinäisiä tai perheellisiä oli seuraavasti:

	Huoltoapua saaneiden koko luku	Näistä sai em. eläkettä yms.	
		Luku	%
Yksinäiset miehet	5 526	2 054	37.2
» » lapsia huollettavana	114	14	12.3
» naiset, ilman lapsia	7 794	5 633	72.3
» » lapsia huollettavana	1 546	153	9.9
Avioparit, ilman lapsia	1 976	1 081	54.7
» » lapsia huollettavana	2 696	371	13.8
Kaikkiaan	19 652	9 306	47.4

Em. 1 081 lapsettomasta avioparista 404 oli sellaisia, joista kumpikin sai mainittua eläkettä. Vastaava luku niistä 371 avioparista, joilla oli lapsia, oli 24. Jäljelle jäävissä tapauksissa vain toinen aviopuolisoista oli saanut sanottuja etuuksia.

Seuraavissa erikoiskatsauksissa tehdään tarkemmin selkoa eri avustusmuotoja käyttäen huolletuista avunsaajista, nimittäin laitoshoidtoa saaneista yleensä sekä huoltolautakunnan omista laitoksissa olleista erikseen, yksityishoidossa olleista ja kotiaavustusta saaneista.

Laitoshoidto

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 7 955 päämiestä ja 1 426 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 9 381 eri henkilöä (ed. v. 8 064). Näiden laitoshoidtopäivien kokonaislukumäärä oli 1 537 615 (1 475 800), joten henkilöä kohden tuli keskimäärin 163.9 huoltopäivää (183.0).

Seuraava taulukko osoittaa, miten hoidokit ja huoltopäivät jakautuivat erilaisten laitosten kesken:

Laitos	Hoidettuja					Huoltopäiviä	
	Päämiehiä			Perheen-jäseniä	Kaikkiaan	Kaikkiaan	Keskim. hoidettuna kohden
	Miehiä	Naisia	Yhteensä				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä	3 057	4 898	7 955	1 426	9 381	1 537 615	163.9
Kaupungin omat laitokset	2 530	3 841	6 371	947	7 318	1 279 750	174.9
<i>Huoltolautakunnan alaiset</i>	<i>750</i>	<i>1 790</i>	<i>2 540</i>	<i>120</i>	<i>2 660</i>	<i>633 899</i>	<i>238.3</i>
Koskelan sairaskoti laitoksineen	419	1 159	1 578	106	1 684	359 512	213.5
Kustaankartanon vanhainkoti	196	658	854	14	868	261 880	301.7
Tervalammen työlaitos	142	—	142	—	142	12 507	88.1
<i>Sairaalat</i>	<i>1 155</i>	<i>993</i>	<i>2 148</i>	<i>691</i>	<i>2 839</i>	<i>99 643</i>	<i>35.1</i>
Marian sairaala	542	441	983	113	1 096	28 500	26.0
Kivelän sairaala	445	428	873	140	1 013	36 651	36.2
Malmin sairaala	81	56	137	19	156	3 498	22.4
Auroran sairaala	90	73	163	426	589	15 250	25.9
Tuberkuloosiparantola	71	17	88	3	91	11 559	127.2
Toipumiskoti	66	72	138	8	146	4 185	28.7
<i>Mielisairaalat ja sielullisesti sairaiden huolto-laitokset</i>	<i>783</i>	<i>1 235</i>	<i>2 018</i>	<i>155</i>	<i>2 173</i>	<i>546 208</i>	<i>251.4</i>
Nikkilän sairaala	457	867	1 324	63	1 387	452 347	326.1
Kivelän sairaala	230	198	428	67	495	49 692	100.4
B-mielisairaala, Salo	2	57	59	1	60	19 984	333.1
Nummelan sairaala	36	54	90	7	97	14 037	144.7
Keskuskoti	—	24	24	1	25	3 054	122.2
Sielullisesti sairaiden vastaanottoasema ..	134	159	293	30	323	7 094	22.0

Laitos	Hoidettuja					Huoltopäiviä	
	Päämiehiä			Perheen- jäseniä	Kaik- kiaan	Kaik- kiaan	Keskim. hoidettua kohden
	Miehiä	Naisia	Yh- teensä				
Muiden omistamat laitokset	715	1 341	2 056	526	2 582	257 865	99.9
<i>Vanhainkodit</i>	25	247	272	7	279	80 240	287.6
<i>Lepokodit</i>	18	36	54	3	57	5 107	89.6
<i>Koulukodit</i>	—	3	3	—	3	428	142.7
<i>Erilaiset invalidikodit</i>	2	3	5	1	6	682	113.7
<i>Ensi-Koti</i>	—	85	85	5	90	6 504	72.3
<i>Sofie Mannerheiminkoti</i>	—	9	9	1	10	349	34.9
<i>Pelastusarmeijan äitikoti</i>	—	2	2	—	2	136	68.0
<i>Pippingsköldin »</i>	—	62	62	10	72	4 759	66.1
<i>Emmauskoti</i>	—	73	73	5	78	12 720	163.1
<i>Sekalaiset turvakodit ym.</i>	2	4	6	—	6	1 006	167.7
<i>Turvakoti Väinölä</i>	—	9	9	1	10	872	87.2
<i>Uudenmaan työlaitos</i>	4	2	6	—	6	362	60.3
<i>Rajamäen työsiirtola</i>	—	1	1	—	1	48	48.0
<i>Sairaalat, parantolat yms.</i>	503	708	1 211	475	1 686	45 201	26.8
<i>Yleiset ja yksityiset sairaalat</i>	451	640	1 091	464	1 555	31 559	20.3
<i>Työterveyslaitos</i>	4	8	12	1	13	384	29.5
<i>Tuberkuloosiparantolat</i>	15	5	20	1	21	1 990	94.8
<i>Invalidisairaalat ja hoitolat</i>	7	3	10	—	10	317	31.7
<i>Sairaskodit</i>	1	12	13	—	13	3 141	241.6
<i>Sekalaiset hoitolat ja parantolat</i>	30	43	73	9	82	7 810	95.2
<i>Mielisairashoitolat ym.</i>	179	240	419	33	452	99 451	220.0
<i>Kellokosken sairaala</i>	36	64	100	5	105	33 422	318.3
<i>Muut mielisairaalat (paitsi Helsingin omat)</i>	111	152	263	28	291	47 402	162.9
<i>Rinnekoti</i>	26	20	46	—	46	14 612	317.7
<i>Muut vajaamielisten hoitolat</i>	6	5	11	—	11	4 015	365.0

Edellä olevan taulukon mukaan tuli 83.2 % kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten osalle sekä 41.2 % huoltolautakunnan alaisten laitosten osalle. Eri laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoidoissa oli 42.0 % kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa, Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon vanhainkodissa ja Tervalammen työlaitoksessa hoidettiin kaikista laitoshoidtoa saaneista 750 miestä ja 1 910 naista eli yhteensä 2 660 henkilöä, mikä edelliseen vuoteen verraten merkitsi 98 henkilön lisäystä.

Näiden laitosten toiminnasta tehdään tarkemmin selkoa seuraavissa katsauksissa.

Koskelan sairaskoti laitoksineen

Sairaskodin uuden keskusrakennuksen, lämpökeskuksen ja porttirakennuksen rakennustyöt aloitettiin kertomusvuonna. D-rakennuksessa avattiin käyttöön uusi 32-paikkainen osasto. Useita sairaanhoitajien ja sairaanhoitajaoppilaiden kursseja ja harjoittelujaksoja järjestettiin sairaskodin suojissa, minkä lisäksi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalihoitajaoppilaiden sairaanhoidon ja askartelun opetus tapahtui jatkuvasti laitoksessa. Niin ikään järjestettiin sairaskodissa viikon kestävät kurssit kotiavustajille.

Henkilökunnassa tapahtuneista muutoksista mainittakoon mm. lääket. ja kir.tri Turo Niemen valitseminen apulaisylilääkäriin virkaan sekä Helvi Paljakan, Eva-Liisa Kytömaan ja Jouko Paloheimon valitseminen apulaislääkäriin virkoihin. Eläkkeelle siirtyivät mm. ylihoitaja Ruth Henriksson, osastonhoitaja H. Niemi, käsityönohjaaja Tyyni Multanen ja pesulanhoitaja Tekla Johansson. Helsinki-mitalin saivat apulaisjohtaja R. Engblom, poliklinikanhoitaja Maria Väätäinen ja pesuapulainen E. Järvinen, Kaupunkiliiton ansiomerkit 30 vuoden palveluksesta pesulanhoitaja Johansson ja käsityönohjaaja Multanen sekä 25 vuoden palveluksesta osastonhoitaja S. Kooni sekä hoitoapulaiset A. Aho ja S. Oksanen.

Huollettavat. Koskelan sairaskodissa laitoksineen hoidettiin kertomusvuonna 419 miestä ja 1 265 naista, yhteensä 1 684 eri henkilöä. Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 957 henkilöä ja v:een 1959 jäi 990 henkilöä. Laitoksen työhuoneissa päivisin työskennel-

leitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei hoidokkilukuihin ole luettu.

Hoitopäiviä oli koko vuonna 359 512 eli 213.5 päivää keskimäärin huollettavaa kohden.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot, lukuunottamatta tuotantolaitoksia, ilmevät seuraavasta asetelmasta:

Menot	Mk	Tulot	Mk
Sairaskodin	437 302 900	Sairaskodin	12 064 028
Yhteiset menot	80 333 353	Luontoisetukorvaukset	12 531 874
	<u>Yhteensä 517 636 253</u>		<u>Yhteensä 24 595 902</u>

Tuotannollisten laitosten yhteinen tappio oli kaikkiaan 974 673 mk (ed. v. voitto 2 796 913 mk). Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli tuotantolaitosten menoja huomioonottamatta 1 439:83 mk. Jos vähennetään sairaskodin ja luontoisetutulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi 1 371:41 mk. Jos otetaan huomioon myös tuotantolaitosten tappio, tulee hoitopäivän nettokustannukseksi 1 374:12 mk. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokinnasta olivat henkilöä ja päivää kohden 144:83 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito. Laitoksen laboratoriossa suoritettiin kaikkiaan 34 344 laboratoriotutkimusta. Röntgenosastolla oli kävijöitä 1 579 sekä suoritettuja röntgentutkimuksia 1 983 ja Ekg-tutkimuksia 842. Fysikaalista hoitoa annettiin 32 834 kertaa.

Ruumiinavaus pyrittiin suorittamaan kaikissa tapauksissa, jolloin se kuolemansyyn selvillesaamiseksi oli tarkoituksenmukaista, ja toimitettiin niitä patologisessa laitoksessa 93 tapauksessa.

Kuolemantapauksia sattui kaikkiaan 426 jakautuen kuolemansyyn mukaan seuraavasti:

Kuolemansyy	Mp.	Np.	Yht.
Tartunta- ja loistaudit	1	—	1
Kasvaimet ja vertamuodostavien elinten taudit	20	36	56
Herkistymäsairaudet	—	2	2
Hermoston ja aistimien taudit	14	44	58
Verenkiertoelinten taudit	42	133	175
Hengityselinten taudit	14	85	99
Ruoansulatuselinten taudit	3	14	17
Virts- ja sukuelinten taudit	3	7	10
Vanhudentaudit ja epätarkasti määritellyt sairaudet	—	6	6
Tapaturmat	1	1	2
	<u>Yhteensä 98</u>	<u>328</u>	<u>426</u>

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Sielunhoitotyö sairaskodissa oli sairaalain sielunhoitotyön johtokunnan alaisen sairaalapastorin sekä Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa Kustaankartanon vanhainkodin papin tehtävänä. Jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä oli 983 ja ehtoollisjumalanpalveluksia 29. Niiden lisäksi pidettiin Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa jumalanpalvelus kerran kuussa.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. laitoksen kirjaston avulla ja oli lainauksien luku 8 252. Huollettavien käytössä oli lisäksi 229 vuosikertaa suomen- ja ruotsinkielisiä päivä- ja aikakauslehtiä. Huollettaville järjestettiin askartelutoimintaa, jonka tuloksia esiteltiin marras-joulukuun vaihteessa järjestetyissä myyjäisissä. Eri järjestöt ovat toimeenpanneet juhlia. Elokuvaesityksiä oli yhteensä 102 kertaa sekä lisäksi erikseen Hirvihaaran vanhainkodissa 27 kertaa. Nelisenkymmentä liikkumaan kykenevää huollettavaa suoritti askartelutyönohjaajan johdolla linja-autoretken Porvooseen loka-kuussa.

Työhuoneet. Puusepän- ja maalarintyöhuoneet sekä paja toimivat entiseen tapaan. Harvalukuisten huollettavien lisäksi työskenteli niissä huoltolautakunnan työtupien työntekijöitä, keskimäärin 13 miestä päivittäin. Huollettavien työpäivien luku oli 1 170 ja työtupien työntekijöiden 3 549.

Kustaan kartanon vanhainkoti

Vanhainkodin R-rakennuksen saunassa sattui 4. 6. tulipalo, jonka aiheuttamat vahingot olivat n. 90 000 mk. Lisäksi sattui D-rakennuksen kolmannen kerroksen eräässä huoneessa sähkökeittimen huolimattomasta käytöstä aiheutunut tulipalonalku.

Vanhainkodin henkilökunnasta erosi mm. taloudenhoitaja Yrjö Lehmus ja mm. ylhöitaja Toini Eskola siirtyi eläkkeelle.

Huollettavat. Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 196 miestä ja 672 naista eli yhteensä 868 eri henkilöä. Edellisestä vuodesta jäljelle olevia oli 712 henkilöä ja v:een 1959 jäi 723 henkilöä.

Huoltopäiviä oli koko vuonna 261 880 eli 301.7 päivää keskimäärin huollettavaa kohden.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot	Mk	Tulot	Mk
Vanhainkodin	273 903 615	Vanhainkodin	4 362 311
Yhteensä 273 903 615		Luontoisetukorvaukset	6 556 283
		Aterialipukkeet	6 344 425
		Vuokratuloja	549 120
		Yhteensä	17 812 139

Bruttokustannus huollettavaa ja päivää kohden oli 1 045: 91 mk. Jos vähennetään tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi 977: 89 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokinnasta olivat henkilöä ja päivää kohden 142: 59 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Huollettavien työ ja askartelu. Työkykyiset huollettavat suorittivat erilaisia voimiensa mukaisia töitä taloustehtävissä, erilaisissa korjaustöissä ym. Lisäksi ovat huollettavat hoitaneet saunojen lämmityksen, yövartiointin, kirjastonhoidon sekä sanomalehtien ja huollettavien oman postin jakelun. Askartelutöinä suoritettiin tekstiilityötä, olki-, rotinki-, niini- ja rautalankatyötä, kirjansidontaa ym. Tällä tavoin valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6. 12.

Lääkärinhoito. Vanhainkodin 135-paikkaisessa sairaosastossa ja 13-paikkaisessa akuuttisairaiden hoitolassa oli hoidossa kertomusvuonna 465 potilasta. Poliklinikassa oli lääkärin vastaanotolla käyntien luku 5 429, ollen suurin toukokuussa, 523, ja pienin elokuussa, 374. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 13 566. Fysikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 6 742 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin 280. Kuolemantapauksia sattui kaikkiaan 100 jakautuen kuolemansyyn mukaan seuraavasti:

Kuolemansyy	Mp.	Np.	Yht.
Verenkiertoelinten taudit	22	50	72
Hengityselinten taudit	3	5	8
Virtsaelinten taudit	—	1	1
Kasvaimet	3	6	9
Luuston taudit	—	1	1
Vatsahaava	1	—	1
Leikkauksen jälkitila	1	—	1
Vanhuus	1	6	7
Yhteensä	31	69	100

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Suomenkielisiä jumalanpalveluksia pidettiin laitoksessa 57 yhteensä 3 525 kuuntelijalle ja ruotsinkielisiä 9 yhteensä 95 kuuntelijalle. Ehtoollisjumalanpalveluksia oli 8. Lisäksi pidettiin hartaushetkiä ja jumalanpalveluksia osastoissa ja eri yhteisöt kävivät laitoksissa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Laitoksen kirjastosta lainattiin vuoden aikana 5 863 teosta. Huollettavien käytössä oli lisäksi päivä- ja aikakauslehtiä yhteensä 348 vuosikertaa.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi kanttiini, henkilökunnan ja eri järjestöjen järjestämät juhlat, ohjelmallinen askartelutuotteiden myyjäistilaisuus, 52 elokuvanäytöstä, keskusradio, kerhotoiminta jne. Vanhusten omatoimisesti toimittama

»Iltarusko» niminen lehti ilmestyi 10 numerona. Syyskesällä järjestettiin vanhainkodin huollettaville laivamatka Helsingin ympäristövesille ja oli retkellä mukana 175 vanhusta ja 15 hoitajaa.

Tervalammen työlaitos

Huollettavat. Laitoksessa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 588 eri henkilöä, kaikki miehiä.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa 142 henkilöä. Vuoden alussa oli näitä 45 miestä, vuoteen 1959 jäi 34.

Alkoholistilain nojalla hoidettiin vuoden aikana alkoholistihuoltolaosastossa 132 miestä. Seuraavaan vuoteen heitä jäi 44.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli laitoksessa 314 eri miestä.

Huoltopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 56 151.

Menot ja tulot. Työlaitoksen bruttomenot olivat 47 025 187 mk ja bruttotulot 20 913 448 mk. Maatilan voitto oli 979 756 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 837: 47 mk. Jos bruttomenoista vähennetään työlaitoksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 465: 02 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilan voitto, saadaan nettomenoksi 448: 11 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ. Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, navetta-, talli-, talous-, rakennus-, metsätalous- ym. töissä kaikkiaan 43 877 työpäivää. Huollettavien laskettiin työllään korvanneen joko itse saamaansa tai niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 4 748 855 markan arvosta, mistä summasta 4 057 315 mk oli lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla työlaitoksessa olevien osuutta.

Terveystenhoito. Laitoksen lääkärin vastaanotoilla kävi kaikkiaan 1 215 potilasta. Yleinen terveydentila laitoksessa oli tyydyttävä.

Henkinen huolto. Huollettavien sielunhoidosta huolehti Vihdin kirkkoherra, minkä lisäksi eräät uskonnolliset järjestöt kävivät pitämässä laitoksessa hartausilaisuuksia. Muu henkinen virkistystoiminta oli monipuolista. Huollettavien kerhoiltoja, elokuvanäytäntöjä, esitelmiä, juhlia ja illanviettoja pidettiin säännöllisesti. Useita urheilu- ym. kilpailuja järjestettiin. Vielä mainittakoon radio-ohjelmien, sanoma- ja aikakauslehtien sekä laitoksen kirjaston tarjoamat viihdytys- ja kasvatusmahdollisuudet. Alkoholistihuollettaville järjestettiin ryhmäterapiatilaisuuksia 60 kertaa.

Maatila. Tilalla oli peltoa ja niittyjä 144.21 ha, puutarhaa 4.50 ha ja metsää 552.76 ha. Viljelystapa oli vapaa-konjunktuuriviljelyä, jossa pyrittiin voimaperäiseen puutarha- ja juurikasvien viljelyyn. Viljelykset jakautuivat eri kasvien kesken seuraavan taulukon osoittamalla tavalla, josta myös ilmenevät vastaavat satomäärät.

Kasvi	Viljelysala ha	Sato	
		Kaikkiaan kg	Hehtaaria kohden kg
Peruna	7.20	126 000	17 500
Sokerijuurikas	4.00	65 735	16 434
Lanttu	1.00	14 845	14 845
Kaura - herne	36.00	79 440	2 207
Ohra	10.27	29 450	2 868
Kevätvehnä	14.00	24 365	1 740
Heinä (kuivattu)	19.53	54 800	2 806

Hevosia oli vuoden aikana 9. Hevostyöpäiviä suoritettiin 2 522. Traktoteita on laitoksella 3 kpl. Nautakarja käsitti vuoden alussa 56.2 ja lopussa 58 nautayksikköä. Koko karjan keskituotanto oli tarkastusvuonna 1957—1958 3 952 kg maitoa, 177 kg rasvaa, rasvaprosentin ollessa 4.5. Tilalla tuotettiin tarkastusmaitoa 176 680 kg. Sikalassa oli vuoden alussa yhteensä 515 ja vuoden lopussa 629 eläintä. Vuoden kuluessa myytiin ja teurastettiin 801 sikaa.

Sijoitus yksityishoitoon

Yksityiskoteihin hoidettavaksi oli kertomusvuonna sijoitettuna 2 täysikasvuista henkilöä, molemmat miehiä.

Kotiaivustukset

Aikaisemmin mainituista 19 652 päämiehestä sai kertomusvuonna huoltoapua kotiaivustuksen muodossa 14 402, joista 10 572 pelkästään kotiaivustusta, loppuosan ollessa sellaisia, jotka kotiaivustuksen ohella olivat joko itselleen tahi jollekin perheenjäsenelleen saaneet laitoshoidtoa.

Kotiaivustukset annettiin osittain rahana, osittain vaatteiden, polttopuiden ym. luon-toismuodossa. Kuukausittain tapausta kohden laskettu kotiaivustus on viime vuosina ollut keskimäärin seuraava:

Vuosi	Mk	Vuosi	Mk	Vuosi	Mk	Vuosi	Mk	Vuosi	Mk
1954 ...	5 840:94	1955 ...	5 889:80	1956 ...	6 893:64	1957 ...	6 380:32	1958 ...	7 096:62

b. Irtolaislakiin perustuva huolto

Huollettujen lukumäärä. Irtolaishuollossa oli kertomusvuonna kaikkiaan 744 eri henkilöä, joista 273 miestä ja 471 naista. Voimassa olevan irtolaislain aikana on irtolaishuolto-toimenpiteitä eri vuosina kohdistettu seuraavaan lukumäärään eri henkilöitä:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1937	118	246	364	1950	218	547	765
1938	132	359	491	1955	369	567	936
1939	176	466	642	1956	306	483	789
1940	145	551	696	1957	284	452	736
1945	71	548	619	1958	273	471	744

Kaikista kertomusvuonna huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran huoltoon otettuja 186, erikseen miehistä uusia 88 ja naisista 98. Eri vuosina on näiden ns. uusien irtolaisten luku ollut seuraava:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1937	118	246	364	1950	122	112	234
1938	71	171	242	1955	117	103	220
1939	79	185	264	1956	84	74	158
1940	53	238	291	1957	112	72	184
1945	41	128	169	1958	88	98	186
Yhteensä v. 1937—1958				2 111	3 215	5 326	

Uusien irtolaisten yhteenlaskettu määrä eo. vuosilta osoittaa niiden eri henkilöiden lukumäärän, jotka irtolaislain voimassa ollessa ovat olleet irtolaishuoltotoimenpiteiden alaisina. Miehiä oli tästä kokonaisluvusta 39.6 %, joten irtolaishuolto oli valtaosaltaan naisten huoltoa. Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu, kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain niissä tapauksissa, joissa uusien irtolaisten kohdalla olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä.

Irtolaishuollon peruste. Ryhmittämällä irtolaishuoltoon joutuneet sen perusteen no-jalla, jota on katsottu pääperusteeksi, saadaan seuraava asetelma:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Kuljeksiva elämä	43	15.7	83	17.6	126	16.9
Työn vieroksuminen	148	54.2	246	52.2	394	53.0
Kerjuu	4	1.5	—	—	4	0.5
Ammattihaureus	—	—	137	29.1	137	18.4
Muu peruste ¹⁾	78	28.6	5	1.1	83	11.2
Yhteensä	273	100.0	471	100.0	744	100.0

Uusien miespuolisten irtolaisten kohdalla oli työn vieroksuminen yleisin peruste, 53.4 %, muun perusteen osuus oli 23.9 % ja kuljeksivan elämän 21.6 %. Naispuolisista uusista irtolaisista oli suurin osa, 49.0 %, joutunut huoltoon työn vieroksumisen, 28.6 % kuljeksivan elämän ja 20.4 % ammattihaureuden perusteella.

Huoltotoimenpiteet. Eri huoltotoimenpiteitä sovellettiin irtolaisiin seuraavasti ja on taulukkoa laadittaessa otettu huomioon kunkin irtolaisen kohdalla häneen kertomusvuoden kuluessa viimeksi sovellettu huoltotoimenpide:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	22	8.1	27	5.7	49	6.6
Kotikuntaan lähettäminen	16	5.9	17	3.6	33	4.4
Irtolaisvalvonta	135	49.4	144	30.6	279	37.5
Työlaitos	49	17.9	149	31.6	198	26.6
Pakkotyö	3	1.1	13	2.8	16	2.2
Jälkivalvonta	48	17.6	121	25.7	169	22.7
Yhteensä	273	100.0	471	100.0	744	100.0

Suljetussa laitoshuollossa oli siten viimeksi sovelletun huoltotoimenpiteen mukaan lähes kolmasosa kaikista irtolaishuollon alaisista henkilöistä. Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 17.2 %, jäi varoitusasteelle 21.0 %, valvonta-asteelle 48.4 %, työlaitoksessa oli 10.7 % ja jälkivalvonnassa 2.7 %.

Useissa tapauksissa toimitettiin irtolaisia työlaitokseen tai pakkotyöhön poliisin toimesta, koska irtolaislain mukaan poliisipäälliköllä on oikeus tehdä esitys irtolaisen huoltoon lähettämisestä ilman edellä käyviä lievempiä toimenpiteitä, milloin tämä on kahden viimeisen vuoden kuluessa ollut työlaitoksessa, pakkotyössä tai vapausrangaistusta kärsimässä.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitoksissa oli kaikkiaan 39 895, josta 7 104 miesten ja loput naisten. Näihin lukuihin eivät sisälly huoltopäivät pakkotyössä, koska niistä ei aiheudu kunnalle mitään kustannuksia.

Aviosuhde ja syntyperä. Aviosuhteen mukaan ryhmittivät irtolaiset seuraavasti:

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	165	60.4	231	49.1	396	53.2
Naineita	69	25.3	124	26.3	193	26.0
Leskiä	5	1.8	19	4.0	24	3.2
Eronneita	34	12.5	97	20.6	131	17.6
Yhteensä	273	100.0	471	100.0	744	100.0

Aviottomina syntyneitä ²⁾ oli kaikista irtolaisista 80 eli 10.8 %. Miehistä erikseen oli aviottomia 5.5 % ja naisista 13.8 %.

Ikä. Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaishuollossa olevista oli seuraava:

¹⁾ Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehtyihin rikoksiin, esim. väkijuomien luvattomaan myyntiin.

²⁾ Tietymätöntä syntyperää olevat mukaanluettuina.

	18—20v ¹⁾ %	21—29 v %	30—39 v %	40—49 v %	50—59 v %	60 v— %	Yhteensä %
Miehiä	5.1	27.1	31.1	22.4	12.5	1.8	100.0
Naisia	7.4	34.2	25.0	22.3	10.0	1.1	100.0

Muita tietoja. Rikoksista tuomittuja oli etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 371 eli 49.9 % kaikista, miehistä erikseen 190 eli 69.6 %. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 47.3 %.

c. Alkoholistilakiin perustuva huolto

Huollettavien lukumäärä. Alkoholistihuoltotoimenpiteiden alaisina oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 266 henkilöä, joista 2 996 miestä ja 270 naista. Alkoholistihuollossa olleiden luku aleni hieman edellisestä vuodesta. Sinä aikana, jona lakimääräistä alkoholistihuoltoa Helsingin kaupungissa on suoritettu, on eri vuosina huollettu seuraavat määrät alkoholisteja:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1937	385	36	421	1950	3 076	338	3 414
1938	764	41	805	1955	3 206	276	3 482
1939	817	38	855	1956	3 017	258	3 275
1940	533	14	547	1957	3 030	256	3 286
1945	1 447	198	1 645	1958	2 996	270	3 266

Kertomusvuoden kokonaismäärästä oli jo aikaisemmin huollossa olleita 2 384 miestä ja 207 naista eli yhteensä 2 591 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jatkohuoltoa, kun sen sijaan ensi kertaa vasta kertomusvuonna alkoholistihuoltotoimenpiteiden kohteiksi joutui 612 miestä ja 63 naista eli kaikkiaan 675 henkilöä.

Näitä ns. uusia alkoholisteja on eri vuosina ollut seuraavasti:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1937	385	36	421	1950	972	96	1 068
1938	484	24	508	1955	720	73	793
1939	315	8	323	1956	649	38	687
1940	150	4	154	1957	644	61	705
1945	915	126	1 041	1958	612	63	675
Yhteensä v. 1937—1958				14 434	1 529	15 963	

Uusien alkoholistien yhteissumma vuosilta 1937—1958 15 963 osoittaa niiden eri henkilöiden määrää, jotka ovat joutuneet alkoholistihuoltotoimenpiteiden alaisiksi sinä aikana, jolloin alkoholistilaki on ollut voimassa. Naisia oli näistä kaikista vain 9.6 %.

Seuraavassa annettava selvitys kohdistuu yleensä kaikkiin kertomusvuoden aikana huollossa olleisiin alkoholisteihin, mutta on tärkeimmissä kohdin lisäksi julkaistu tietoja erikseen uusistakin alkoholisteista, varsinkin jos olosuhteet heidän kohdallaan ovat huomattavammin poikenneet yleiskatsauksesta.

Huollon peruste. Alkoholistihuoltoon ottamisen pääperusteen mukaan jakautuivat alkoholistit seuraavasti:

¹⁾ Huomattava on, että irtolaiskäsittelyä ei voida soveltaa 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Vaarallisuus	43	1.4	—	—	43	1.3
Häiriö tai pahennus	1 177	39.3	108	40.0	1 285	39.3
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti	70	2.3	4	1.5	74	2.3
Rasitukseksi joutuminen	38	1.3	4	1.5	42	1.3
Huoltoavun tarve	31	1.0	2	0.7	33	1.0
Juopumuspidätykset	1 368	45.7	137	50.7	1 505	46.1
Vapaaehtoisuus	269	9.0	15	5.6	284	8.7
Yhteensä	2 996	100.0	270	100.0	3 266	100.0

Taloudellisten seikkojen, nim. elatusvelvollisuuden laiminlyömisin, omaisten rasitukseksi joutuminen tai huoltoavun tarpeen johdosta joutui huoltoon 4.6 % (ed. v. 3.6 %). Uusien alkoholistien kohdalla olivat eri perusteiden suhteelliset osuudet muuten jokseenkin samansuuruiset, paitsi että juopumuspidätysten osuus oli 56.5 % ja häiriön tai pahennuksen osuus 31.1 %. Vapaaehtoisina oli huollossa 284 alkoholistia ¹⁾.

Huoltotoimenpiteet. Alkoholistien ryhmittäminen heihin kertomusvuoden aikana viimeksi sovelletun toimenpiteen mukaan käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	747	25.0	53	19.6	800	24.6
Raittiusvalvonta	1 139	38.0	125	46.3	1 264	38.7
Huoltolahoito, täytäntöönpanematon	201	6.7	22	8.2	223	6.8
Huoltolahoito, täytäntöönpantu	330	11.0	22	8.2	352	10.8
Jälkivalvonta	579	19.3	48	17.7	627	19.2
Yhteensä	2 996	100.0	270	100.0	3 266	100.0

Uusista alkoholisteista jäi varoitusasteelle valtaosa eli 60.7 %, raittiusvalvontaan 28.7 %, huoltolahoitoon määrättiin 7.3 % ja jälkivalvontaan ehti vain 3.3 %.

Aviosuhde ja syntyperä. Aviosuhteen mukaan ryhmittäivät alkoholistit seuraavasti:

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 217	40.6	58	21.5	1 275	39.0
Naineita	1 305	43.6	118	43.7	1 423	43.6
Leskiä	64	2.1	24	8.9	88	2.7
Eronneita	410	13.7	69	25.5	479	14.7
Aviosuhde tuntematon	—	—	1	0.4	1	(0.03)
Yhteensä	2 996	100.0	270	100.0	3 266	100.0

Aviottomana syntyneitä ²⁾ oli alkoholisteista 5.1 %.

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet alkoholistihuollossa olevista olivat:

	Alle 18 v	18—20 v	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50—59 v	60 v— ³⁾	Kaikkiaan
Luku	2	14	414	1 053	1 054	610	119	3 266
%	0.1	0.4	12.7	32.2	32.3	18.7	3.6	100.0

¹⁾ Vapaaehtoisina huoltoloissa hoidetuista alkoholisteista huoltolautakunta saa virallisen tiedon vasta sitten, kun he huoltolasta vapauduttuaan joutuvat ns. jälkivalvontaan. — ²⁾ Tietymätöntä syntyperää olevat mukaanluettuina. — ³⁾ Näistä yhden miehen ikä tuntematon.

d. Raittiushuolto

Huollettavien lukumäärä. Raittiushuoltotoimenpiteitä sovellettiin 742 eri henkilöön, joista 720 miespuolista ja 22 naispuolista. Näistä oli 192 jo edellisenä vuonna ollut raittiushuollon kohteena.

V:sta 1947 lähtien, jolloin laki juopuneena tavattujen henkilöiden raittiushuollosta tuli voimaan, on toimenpiteitä sovellettu eri vuosina seuraaviin henkilömääriin:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1947	168	9	177	1954	685	24	709
1950	784	14	798	1955	688	20	708
1951	811	7	818	1956	607	11	618
1952	743	22	765	1957	714	11	725
1953	729	13	742	1958	720	22	742

Huoltotoimenpiteet, aviosuhde ja syntyperä. Viimeksi sovelletun toimenpiteen sekä aviosuhteen mukaan ryhmittyvät raittiushuollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	604	83.9	21	95.5	625	84.2
Raittiussuojelu	116	16.1	1	4.5	117	15.8
Yhteensä	720	100.0	22	100.0	742	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 19 naista ja 531 miestä, sovellettiin kahdeksantoista naiseen ja 493 mieheen huoltotoimenpiteenä varoitusta, muihin raittiussuojelua.

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	629	87.4	19	86.4	648	87.4
Naineita	84	11.7	3	13.6	87	11.7
Leskiä	1	0.1	—	—	1	0.1
Eronneita	6	0.8	—	—	6	0.8
Yhteensä	720	100.0	22	100.0	742	100.0

Aviottomina syntyneitä oli 26, minkä lisäksi kahdeksan miehen syntyperä oli tuntematon.

Ikä. Suurin osa, yli 2/3, raittiushuollossa olleista oli 21—24-vuotiaita. Lakia voidaan soveltaa vain alle 25-vuotiaisiin. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

	18—20 v	21—24 v	Kaikkiaan
Luku	230	512	742
%	31.0	69.0	100.0

Uusista tapauksista 18—20 -vuotiaiden osuus oli hieman suurempi, 36.4 %.

e. Alkoholistihuollon poliklinikka ja juopumuspidätykset

Alkoholistihuollon poliklinikan toiminta. V. 1950 aloitettua alkoholistipoliklinikkatoimintaa jatkettiin alkoholistihuollon tehostamiseen varattujen määrärahojen turvin. Poliklinikkaa johti huoltoviraston huoltopsykiatri, lääket. lis. Erkki Paavilainen ja sen henkilökuntaan kuului lisäksi apulaislääkäri, kaksi sosiaalityöntekijää, sairaanhoitaja

sekä sosiaaliharjoittelija. Vastaanotto oli kolmesti, kesäkuukausina kahdesti viikossa. Poliklinikkatyöskentely tapahtui iltaisin alkoholistihuoltotoimiston kahdessa pienessä huoneessa. Epättydyttävät huoneisto-olosuhteet ehkäisivät poliklinikan toiminnan kehittämistä tarvetta vastaavalla tavalla. Poliklinikan hoidossa oli vuoden aikana kaikkiaan 518 potilasta (ed. v. 460), joista miehiä oli 464. Uusia oli kaikista potilaista 244. Potilaitten käyntikertojen luku lääkärien luona oli 2 148 ja sairaanhoitajien luona 3 918. Potilaista oli suurin osa, 284, alkoholistihuoltotoimiston kirjoissa olevia. Pääasiallisina hoitomuotoina käytettiin poliklinikalla lääkehoitoa, psykoterapeuttista käsittelyä sekä sosiaalityöntekijäin johtamaa ryhmähoitoa. Sosiaalityöntekijäin yksilöterapiapian kohteena oli 18 potilasta, hoitokertojen ollessa vastaavasti kaikkiaan 169. Sosiaalityöntekijäin johtama ryhmähoito tapahtui viidessä hoitoryhmässä, joihin osallistui yhteensä 86 potilasta, osallistumiskertojen kokonaisluvun ollessa 997.

Juopumuspidätystilastoa Helsingissä asuvista henkilöistä. Alkoholistihuoltotoiminnan taustaa valaisevat seuraavat tilastotiedot:

Ns. juopumuspidätyskortiston mukaan pidätettiin kertomusvuonna 13 099 eri henkilöä, joista miehiä 11 930 ja naisia 1 169. Edelliseen vuoteen verraten oli pidätettyjä 426 henkilöä vähemmän. Ensi kertaa pidätettyjä oli 4 290 ja syytteeseen asetettiin 7 477 henkilöä. Pidätyskertojen luku oli kaikkiaan 31 316. Keskimääräinen pidätyskertojen luku henkilöä kohden vuodessa oli miesten osalta 2.38 ja naisten osalta 2.46. Eniten pidätyksiä sattui elo- ja syyskuussa, vähiten tammi- ja helmikuussa.

Mainittakoon vielä, että kaikista juopumuspidätyskortistossa olevista oli rekisteröity alkoholisteina 6 182, irtolaisina 1 051 sekä raittiushuoltolain mukaisina tapauksina 1 595.

Juopumuspidätykset v. 1937—1958 jakautuivat pidätettyjen asuin- ja pidätyspaikan mukaan seuraavasti:

Vuosi	Helsingissä asuvien pidätykset huoltolautakunnan tilaston mukaan			Pidätysten luku Helsingissä poliisilaitoksen tilaston mukaan	
	Helsingissä tapahtuneet	Muualla tapahtuneet	Yhteensä	Kaikkiaan	Niistä muualla asuvien pidätyksiä
1937	16 640	1 563	18 203	20 357	3 717
1938	17 464	1 604	19 068	20 155	2 691
1939	15 711	1 573	17 284	18 031	2 320
1940	13 549	1 952	15 501	16 378	2 829
1945	24 537	2 289	26 826	27 673	3 136
1950	32 117	2 129	34 246	36 647	4 530
1955	29 879	2 291	32 170	33 934	4 055
1956	28 520	2 393	30 913	32 193	3 673
1957	30 406	2 067	32 473	34 866	4 460
1958	29 747	1 569	31 316		

Yksityiskohtaisempia tietoja juopumuksesta pidätettyjen iästä, pidätyskertojen lukumäärästä sekä pidätyksien luvusta kunakin vuoden kuukautena on julkaistu eripainoksen taulukko-osastossa.

f. Kodinperustamislainat, lapsilisät ja sotilasavustukset

Kaupungin sosiaaliin oloihin vaikuttavista, valtion rahoittamista, mutta huoltolautakunnan täytäntöönpanotehtäviin joko osittain tai kokonaan kuuluvista toimintamuodoista, kodinperustamislainoista, lapsilisistä ja sotilasavustuksista mainittakoon virastotoiminnasta esitettyjen numerotietojen lisäksi seuraavaa:

Kodinperustamislainoja ei edellisen vuoden elokuusta lukien ole toistaiseksi myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkoitukseen varattuna määrärahaa.

Lapsilisää määrättiin huoltolautakunnan toimesta kertomusvuonna maksettavaksi kaikkiaan 1 520 614 800 mk, mutta kun siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisä 353 600 mk, jäi lopullisesti maksetuiksi 1 520 261 200 mk. Lapsilisän nostajien ja lapsilisiin oikeutettujen lasten vastaavat luvut eri vuosineljännten aikana olivat seuraavat:

	Yksityisiä lapsilisän nostajia	Vastaava lasten luku	Lapset, joista lastensuojelu- lautakunta tai huoltolauta- kunta nosti lapsilisän	Lapsilisää saa- neiden lasten luku kaikkiaan
Neljännes				
I	61 334	103 862	1 017	104 879
II	61 197	103 771	1 046	104 817
III	62 053	104 994	1 008	106 002
IV	61 812	104 930	1 083	106 013

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet (nostajat) ryhmittivät lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana seuraavasti:

Lapsilisää nostettiin	Nostajia	Lapsilisää nostettiin	Nostajia
1 lapsesta	32 448	6 lapsesta	164
2 »	19 447	7 »	52
3 »	7 138	8 »	9
4 »	2 047	9 »	4
5 »	500	10 »	3
Yhteensä 61 812			

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustuslain nojalla asevelvollisten 558 omaiselle kaikkiaan 32.3 mmk.

g. Kodinhoitotoiminta

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä:

tammikuu	437	heinäkuu	366
helmikuu	439	elokuu	367
maaliskuu	471	syyskuu	485
huhtikuu	494	lokakuu	508
toukokuu	472	marraskuu	453
kesäkuu	463	joulukuu	483

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 2 103, joista vanhuksia 382.

Kodinhoitoapua saaneissa perheissä suorittivat lautakunnan alaiset kodinhoitajat ja -siivoojat kaikkiaan 20 961 työpäivää, joista 1 003 tuli kodinsiivojien osalle. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yhteensä 3 580 850 mk.

h. Ammattiopintojen avustaminen, invalidihuolto, työhuolto ja toipilasaraha

Ammattiopintojen avustuksissa edellytettyä huoltoa sai kertomusvuonna 951 Helsingissä opiskelevaa henkilöä. Heille valtion varoista maksettujen avustusten, apurahojen ja lainojen yhteinen määrä oli 20.5 mmk. Lisäavustuksina suoritettiin kaupungin varoista 2.5 mmk sellaisille, joiden valtion varoista saama avustus oli riittämätön tai jotka muusta syystä joutuivat turvautumaan kaupungin avustukseen.

Invalidihuoltoa sai kaikkiaan 775 invalidia lääkintähuollon, ammattikoulutuksen, työväline- tai raaka-aineavun ym. muodossa. Invalidihuoltomenoina suoritettiin kertomusvuonna 9 mmk, josta kaupungin varoista maksettu osuus oli 0.8 mmk. Tämän lisäksi tulee 1 254 invalidille invalidirahana maksetut 97 mmk, jotka suoritettiin valtiokonttorin välityksellä.

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 164 sotaorvolle kaikkiaan 6.1 mmk, minkä lisäksi 11 orpoa sai Presidentti Kallion rahaston varoista tilapäisavustuksia. Kaikkiaan 175 helsinkiläistä sotaorpoa sai muista kuin kaupungin varoista huoltoa yhteensä 6.3 mmk:n arvosta.

Kaupungin talousarvioon tuberkuloottisten jälkihuoltoa varten varatusta erillisestä määrärahasta käytettiin 300 000 mk pääasiassa työvälineiden hankintaan tuberkuloosi-

toipilaille heidän toimeentulomahdollisuuksiensa tehostamiseksi. Samasta määrärahasta myönnettiin lisäksi 300 000 mk Helsingin Tuberkuloosiyhdistykselle käytettäväksi samaan tarkoitukseen.

Tuberkuloosi- ja reumatoipilaille jaettavia toipilasrahoja varten talousarvioon merkitystä määrärahasta jaettiin 339 henkilölle yhteensä 7 593 750 mk. Tuberkuloositoipilaita oli ko. henkilöistä 279 ja reumaatikkoja 60. Toipilasrahan suuruus oli normaalitapauksissa 10 500 mk kuukaudessa. Kansaneläkkeen tukiosan saavalle toipilasraha oli yksinäiselle 4 000 mk ja perheelliselle 5 000 mk kuukaudessa. Huoltoapua kotiaavustuksena saaville toipilasraha oli 3 000 mk/kk. Toipilasrahaa maksettiin säännönmukaisesti kolmen kuukauden ajalta.

i. Huoltolautakunnan työtuvat

Kertomusvuonna työtupien työskentely tapahtui kahdeksassa työryhmässä. Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voitiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 110 ja työsuhteessa olevia 27. Työtupien puutyöosaston huoltosuhteessa olevat työntekijät ovat jatkuvasti työskennelleet kunnalliskodin työhuoneissa. Lisäksi toimi työtuvassa kaupunginhallituksen 7. 11. 1957 tekemän päätöksen mukaisesti 30. 6. saakka ylimääräinen osasto työttömiä naisia varten, joka oli tarkoitettu 60:lle koneompeluun tottuneelle naiselle ja sittemmin tekstiiliteollisuuden 55 työntekijälle. Vielä on mainittava, että työtupien toimesta ohjattiin kodeissaan ja yksityisissä vanhainkodeissa asuville vanhuksille järjestettyä askartelutoimintaa, minkä yhteydessä valmistettujen esineiden myynti hoidettiin työtupien myymälässä.

Työtupien pääasiallisimpina töinä olivat tekstiilihankinnat kaupungin eri laitoksille. Näistä mainittakoon vähävaraisten kansakoululaisten vaatteiden, sairaaloiden ja muiden huoltolaitosten makuu- ym. vaatteiden, huoltolautakunnan avunsaajien pitovaatteiden ym. valmistaminen. Mainittakoon mm., että kaupungin laitoksille valmistettiin verhoja yhteensä 1 677 ikkunaan. Jalkineiden jakelu huoltolautakunnan avunsaajille ja vähävaraisille kansakoulunoppilaille samoin kuin vastaava kenkien korjaus oli niin ikään työtupien tehtävänä. Työttömien naisten osastossa valmistettiin pääasiallisesti suojapukuja.

Huoltosuhteessa olevien työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan, 100, marraskuussa ja pienimmillään, 79, elokuussa. Työttömyystyöntekijöitä oli eniten, 53, maaliskuussa. Kaikkien työntekijäin keskimääräinen luku kuukausittain oli 129. Työpäiviä oli koko vuonna 33 329, niistä huoltosuhteessa olevien 21 681, työsopimussuhteessa olevien 4 450 ja työttömyystyöntekijäin 7 198. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin keskimääräinen päiväansio oli 1 007: 15 mk, työttömyystyöntekijäin 870: 20 mk ja huollettavien keskimääräinen päiväpalkkio 309: 10 mk. Viimeksi mainitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä.

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mukaan olivat 92 143 573 mk ja bruttotulot 94 107 500 mk, joten nettotuloiksi kameraalisen kirjanpidon mukaan jäi 1 963 927 mk eli työntekijää ja työpäivää kohden 58:92 mk.

Ns. ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä, kun sen avulla voitiin joukko kaupungin vakinaisia asukkaita estää joutumasta suoranaisten huoltoavustuksen varaan.

Lopuksi on mainittava, että työtuvissa työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huolletta-viin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

j. Lahjoitusrahastojen korkovaroilla avustetut

Huoltotoimen hyväksi lahjoitettujen rahastojen korkoja saatiin kertomusvuonna huoltolautakunnan toimesta jaettavaksi kaikkiaan 77 210 mk, joka jaettiin avustuksina 50 eri henkilölle. Mainitut rahastot olivat seuraavat: Aleksandras understöd -rahasto, Maria Bergmanin testamenttirahasto, Gustava Katarina Brobergin ym. rahastot, Vilhelm Elgin pauvres honteux -rahasto, Lisette Gardbergin rahasto, Emma Grebergin rahasto, Hedvig Charlotta Gripenbergin rahasto, Carl Gustaf Hanellin rahasto, John Holmströmin rahasto, kainojen köyhien hyväksi, Alfred Kordelinin avustusrahasto, Elsa Maria Lampan rahasto,

Adolf Fredrik Sierckin rahasto, Carl Sierckenin rahasto, Valdemar Wavulinin lahjoitusrahasto ja W. J. S. Westzynthiuksen testamenttirahasto.

Kun näillä avustuksilla ei ole lain perusteella annettun huoltoavun luonnetta, ei tätä summaa ole sisällytetty huoltotoimen varsinaisiin menoihin eikä lahjoitusvaroja saaneita henkilöitä ole otettu huomioon tämän kertomuksen tilastokatsauksissa, mikäli he eivät ole saaneet avustusta myös huoltoapulain nojalla.

III. Huoltotoimen kustannukset

a. Tulot ja menot

Kaupungin talousarviossa osoitettiin huoltotointa varten kertomusvuodeksi varoja yhteensä 1 995 176 721 mk, josta määrästä kuitenkin 5 mmk kaupunginhallituksen käytettäväksi arvaamattomien tarpeiden varalta.

Huoltolautakunnan bruttomenot nousivat kaiken kaikkiaan 2 160 786 937 markkaan. Kun tästä vähennetään eräille sosiaalista toimintaa harjoittaville yhdistyksille ja laitoksille jaetut avustukset (24 301 873 mk), sekä kaupunginhallituksen käytettäväksi merkitystä määrärahasta eräisiin hankintoihin, avustuksiin ym. suoritettut erät (2 966 659 mk) jäi varsinaiseen huoltotoimintaan käytetyksi 2 133 518 405 mk.

Kun tästä vähennetään tulot 723 552 902 mk, jää jäljelle 1 409 965 503 mk, mikä summa siis osoittaa huoltolautakunnan varsinaisesta huoltotoiminnasta kaupungille aiheutuneet todelliset nettomenot.

Edellisestä vuodesta ne nousivat 383 378 762 mk.

Nettomenot ovat kymmenvuotiskautena 1949—1958 vaihdelleet seuraavasti:

Vuosi	Mk	Vuosi	Mk
1949	291 800 076	1954	781 233 923
1950	357 843 589	1955	874 428 981
1951	478 825 024	1956	1 050 302 171
1952	611 778 806	1957	1 026 586 741
1953	685 298 841	1958	1 409 965 503

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioitujen ja todellisten tulojen ja menojen jakautumisen eri ryhmiin kertomusvuonna:

T u l o t	Arvioidut tulot talousarvion mukaan	Todelliset tulot tilien mukaan
	M a r k k a a	
Korvaukset annetusta huollosta	485 500 000	463 492 688
Koskelan sairaskoti laitoksineen:		
Sairaskoti	9 300 000	12 064 028
Työhuoneet	2 500 000	2 215 072
Puutarha	1 000 000	1 360 639
Pesula	20 100 000	23 337 390
Luontoisetujen korvaukset	11 700 000	12 531 874
Tervalammen työlaitos ja maatila:		
Työlaitos	13 011 500	13 848 577
Korvaukset valtiolta	7 866 260	5 893 490
Perushankinnoista	—	1 171 381
Maatila	53 642 600	50 619 979
Työtuvat	90 000 000	94 107 500
Kodinhoitajatoiminta	18 000 000	22 752 615
Kustaankartanon vanhainkoti	11 049 120	17 812 139
Sekalaiset tulot	1 000 000	2 345 530
Yhteensä	724 669 480	723 552 902

Menot ¹⁾	Määrärahat talousarvion mukaan	Todelliset menot tilien mukaan
	Markkaa	
Huoltolautakunta sekä huoltovirasto	229 965 311	242 896 950
Koskelan sairaskoti laitoksineen:		
Yhteiset kustannukset	87 559 150	80 333 353
Sairaskoti	425 745 180	437 302 900
Työhuoneet	4 315 380	3 880 730
Puutarha	1 320 460	1 295 289
Pesulaitos	19 424 170	22 711 755
Tervalammen työlaitos	46 573 920	47 025 187
Tervalammen maatila	46 928 240	49 640 223
Työtuvat	105 344 880	92 143 573
Kustaankartanon vanhainkoti	298 666 230	273 903 615
Sairaalahoito	207 220 000	203 886 807
Avohuollon lääkintäkustannukset	23 000 000	45 962 543
Suoranaiset avustukset	390 000 000	560 869 950
Matkakustannukset	450 000	310 007
Hautauskustannukset	3 000 000	3 470 122
Alkoholistihuollon tehostaminen	4 500 000	4 416 736
Kunnallinen työhuolto	3 700 000	2 920 843
Sekalaiset menot	1 638 800	743 750
Laitoshuollossa olevien käyttövarat	52 000 000	48 339 224
Vanhusten kodinhoito	3 000 000	3 871 098
Tuberkuloottisten ja reumasairaiden jälkihuolto	13 000 000	7 593 750
Avustukset yksityisille laitoksille ja järjestöille	22 825 000	24 301 873
Yhteensä	1 990 176 721	2 157 820 278

Huoltotoimen nettomenot ovat viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana olleet kutakin kaupungin asukasta kohden (keskiväkiluvun mukaan) seuraavat:

Vuosi	Mk	Vuosi	Mk
1949	801: 28	1954	1 952: 32
1950	961: 30	1955	2 142: 77
1951	1 259: 23	1956	2 520: 66
1952	1 572: 61	1957	2 409: 23
1953	1 733: 06	1958	3 231: 16

Edellä esitettyjen kustannusten lisäksi kaupunki joutui kertomusvuonna suorittamaan kansaneläkkeiden tukiosien kunnanosuuksia Kansaneläkelaitokselle kaikkiaan 613 761 683 mk.

b. Annetusta huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin kertomusvuonna rahakorvauksina annetusta huollosta 540 881 738 mk, josta 463 492 688 mk koski huoltolautakunnan ja 77 389 050 mk lastensuojelulautakunnan antamaa huoltoa. Perimistö jakautui seuraavasti:

	Korvaus huoltolautakunnan antamasta huollosta, mk	Korvaus lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta, mk	Yhteensä mk
Valtiolta perityt	28 066 920	9 688 421	37 755 341
Toisilta kunnilta perityt	4 870 635	5 626 096	10 496 731
Yksityisiltä perityt	430 555 133	62 074 533	492 629 666
Yhteensä	463 492 688	77 389 050	540 881 738

¹⁾ Taulukkoon ei ole sisällytetty kaupunginhallituksen käytettäväksi merkitystä määrärahasta suoritettuja menoja, joiden yhteissumma oli 2 966 659 mk.

Paitsi rahassa suoritettua korvausta sai kunta hyvitystä huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta 86 mieheltä ja 5 naiselta työlaitoksessa suoritetun työn muodossa. Täten saadun työkorvauksen määrä oli kertomusvuonna yhteensä 793 880 mk, josta 526 780 mk huoltolautakunnalta saadun ja 267 100 mk lastensuojelulautakunnalta saadun hoidon hyvitystä.

Huoltolautakuntaa koskeva rahakorvausten yhteismäärä aleni edelliseen vuoteen veraten 13 168 871 mk eli 2.8 %. Erikseen laskien vähenivät valtiolta perittyjen korvausten määrä 37.1 % ja toisilta kunnilta perittyjen korvausten määrä 73.7 %, kun sitä vastoin yksityisiltä perittyjen määrä nousi 4.1 %. Yksityisiltä perittyjen korvausten suhteellinen osuus kaikista perityistä korvauksista on kymmenvuotiskautena 1949—1958 kehittynyt seuraavasti:

Vuosi	%	Vuosi	%
1949	34.7	1954	62.3
1950	36.1	1955	64.5
1951	39.4	1956	77.8
1952	45.4	1957	86.8
1953	47.7	1958	92.9

Huoltolautakuntaa koskevien perittyjen korvausten kehityssuuntaa voidaan vielä ilmaista vertaamalla niiden määrää huoltotoimen bruttomenoihin. Seuraavat suhdeluvut ovat kymmeneltä vuodelta, mutta on tällöin otettava huomioon, että kunkin kalenterivuoden aikana perityt korvaukset koskevat yleensä ei ainoastaan samana vuonna vaan useina edellisinäkin vuosina annettua huoltoa:

Vuosi	%	Vuosi	%
1949	11.8	1954	16.0
1950	13.4	1955	18.8
1951	13.1	1956	18.6
1952	14.2	1957	27.2
1953	16.8	1958	21.5